

Kaupunginhallitus	§ 212	20.05.2020
Kaupunginhallitus	§ 224	25.05.2020
Kaupunginhallitus	§ 235	01.06.2020

Hallintosäännön 88 § kaupunginhallituksen erityistoimivallan käyttöönotto häiriötilanteissa

365/01.010/2017

KH § 212

Selostus: Kaupunginhallitus päätti ottaa § 209 kohdalla käsiteltäväkseen Hallintosäännön 88 §:n kaupunginhallituksen erityistoimivallan käyttöönotto häiriötilanteissa.

Kaupunginjohtajan esitys:

Hallintojohtaja-kaupunginlakimies valmistelee asian käsiteltäväksi seuraavassa kaupunginhallituksen kokouksessa.

Päätös: Esitys hyväksyttiin.

KH § 224

Selostus: Kaupunginvaltuusto on 30.3.2020 §:ssä 22 päättänyt lisätä hallintosääntöön 88 §:n ”88 § Erityistoimivalta häiriötilanteissa
Erityistoimivalta voidaan ottaa käyttöön tilanteissa, joissa paikallinen, kansallinen tai kansainvälinen häiriötilanne niin vaatii. Erityistoimivallan käyttöönotosta päättää aina ensisijaisesti kaupunginhallitus, vain tilanteissa, joissa kaupunginhallitusta ei saada koolle päätösvaltaisena, voidaan käyttöönotto osoittaa kaupunginjohtajan tai muun vastaavan virkamiehen tehtäväksi, kuitenkin yhdessä sopien kaupunginhallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien kanssa. Häiriötilanteiden aikana vain kaupunginhallitus voi käyttää hallintosäännön määrittelemästä toimivallasta poiketen päätösvaltaa peruspalveluiden tai kuntalaisten olotilan turvaamiseksi ja häiriötilanteiden normalisoimiseksi, yhteistyössä muiden julkisten toimijoiden kanssa. Ainoastaan kaupunginhallituksella on oikeus päättää kaikista kaupungin palveluiden vaatimista tilapäisistä muutoksista häiriötilanteen niin vaatiessa. Kun kyseessä on kansallinen/kansainvälinen häiriötilanne, kaupunginhallituksen päätöksissä tulee huomioida kansalliset ohjeet ja suositukset. Erityistoimivallan nojalla tehdyt päätökset valmistellaan aina kaupunginhallituksessa, kuullen johtoryhmää tai johtoryhmän kokoukseen osallistuvan asiantuntijan kantaa asiasta.

Erityistoimivallan käytön lakkaamisesta päättää kaupunginhallitus”

Hallintosäännössä ei ole tarkemmin määritelty häiriötilanteen sisältöä eikä sen suhdetta poikkeusoloihin. Valmiussuunnitelmassa on todettu painopisteeksi varautumisesta häiriötilanteisiin, joihin on myös lueteltu pandemiat ja muu laaja-alainen tartuntatautilanne. Suunnitelmassa on myös otettu kantaa poikkeusoloihin ja todettu määritelmä:

”Poikkeusoloja ovat valmiuslaissa ja puolustustilalaissa säädetyt tilanteet, joiden hallitseminen ei ole mahdollista viranomaisen säännönmukaisin toimivaltuuksin tai voimavaroin.”

”Poikkeusolojen uhkien arviointi

Poikkeusolojen uhkien arviointi toteutuu yhteistyössä muiden viranomaistahojen kanssa. Keskeisiä viranomaistahoja ovat mm. pelastustoimi, puolustusvoimat, poliisi ja aluehallintoviranomaiset.”

Häiriötilanne on oikeusministeriön julkaisun (Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2019:18) mukaan määritelty seuraavasti:

”Häiriötilanteet

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan häiriötilanne on ”uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa tai viestintää.” Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että häiriötilanteella tarkoitetaan tilannetta, jossa viranomaisilla on käytettävissä vain normaaliolojen toimivaltuudet.”

Julkaisussa on myös todettu, että häiriötilanne on tilanne, joissa valmiuslain mukainen poikkeusolojen määritelmä ei vielä täyty.

Valmiuslain §:ssä 3 on määritelty poikkeusoloja. Pykälän kohdassa 5. vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Valmiuslaissa tarkoitettuina poikkeusoloina voidaan pitää vain vakavia kriisejä, jotka koskettavat koko kansakuntaa tai ainakin suurta osaa siitä ja vaikuttavat koko yhteiskunnan toimivuuteen.

Valmiuslain hallituksen esityksessä (3/2008) poikkeusolot on määritelty seuraavasti:

Hyvin laajalle levinnyt vaarallinen kulkutauti (pandemia) voi tarkoittaa maailmanlaajuisesti levinnyttä tautia ilman, että se on vielä tullut Suomeen.

Lisäksi hallituksen esityksen mukaan valmiuslain mukaisia

toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin. Säännöksellä korostetaan sitä, että ensisijaisesti toimittaisiin normaalien toimivaltuuksien mukaan. Valmiuslain 4 §:n mukaan: ”Tämän lain mukaisia toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin.”

Edellä mainitussa oikeusministeriön julkaisussa on todettu lainsäädännön soveltamisesta seuraavaa:

”Poikkeusolojen olemassa todetaan valmiuslain mukaan valtioneuvostossa ja lain yksityiskohtaisesta soveltamisesta yleensä valtioneuvoston tai ministeriön asetuksella. Normaaliolojen häiriönhallintalainsäädännön soveltaminen on yleensä uskottu jollekin keskusvirastolle tai alueelliselle viranomaiselle, jopa yksittäisen kunnan yksittäiselle lautakunnalle. Tämä on tietenkin tarpeellista, jotta häiriönhallintaan voidaan ryhtyä viivytyksettä. Samalla se kuitenkin tarkoittaa, että valmiuslain käytännön soveltamistilanteet ovat hyvin harvinaisia.”

Hallintosäännön §:n 88 mukainen toimivalta säännös koskee normaaliolojen häiriötilanteita, koska häiriötilanteessa vielä täyty tilanne siten kuin poikkeusolot on määriteltä. Normaaliolojen häiriötilanteessa toimitaan pääsäännön mukaisesti normaalein toimivaltuuksin. Häiriötilanteessa tulee myös ottaa huomioon muut viranomaiset sekä heille lainsäädännössä luotu toimivalta ja yhteistyö. Normaalin toimivallan kautta toimialat ja keskushallinto pystyvät suoriutumaan huomattavistakin häiriötilanteista. Jotta hallintosäännön mukainen toimivallan käyttöönottoa voidaan harkita tulee häiriötilanteen olla niin merkittävä ja poikkeuksellinen, että normaalin toimivallan rajoissa ja valmiussuunnitelman mukaisesti siitä ei enää pystytä suoriutumaan. Hallintosäännön mukaan tällöinkin kaupunginhallitus voi käyttää hallintosäännön määrittelemästä toimivallasta poiketen päätösvaltaa peruspalveluiden tai kuntalaisten olotilan turvaamiseksi ja häiriötilanteiden normalisoimiseksi, yhteistyössä muiden julkisten toimijoiden kanssa. Se ei ole niinkään yleistoisimvalta varmuuden vuoksi vaan aina kohdistuu yksilöityyn häiriötilanteeseen ja siihen liittyviin yksilöityihin toimenpiteisiin.

Valmistelussa on konsultoitu kuntaliittoa.

Valtioneuvosto ei ole aktivoinut valmiuslain 108 § kunnan hallinto.

COVID-19 pandemia vuoksi on otettu käyttöön valmiuslain mukaiset poikkeusolot ja se ei ole enää tässä vaiheessa hallintosäännön 88 §:n mukainen häiriötilanne, jonka perusteella kaupunginhallitus voi tässä vaiheessa päättää toimivallan käyttöön ottamisesta.

(Valmistelu: hallintojohtaja-kaupunginlakimies Aki Rasimus, puh 044-4174041)

Kaupunginjohtajan esitys:

Kaupunginhallitus ei ota selostusosan mukaisilla perusteilla hallintosäännön 88 §:n toimivaltaa käyttöön, koska hallintosäännön 88 §:n mukaisia perusteita käyttöönotolle ei ole.

Käsittely:

Kaupunginjohtaja muutti päätösesitystään siten, että asian käsittely siirretään seuraavaan kokoukseen.

Päätös:
KH § 235

Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan muutetun esityksen.

Selostus:

Kaupunginhallitus käsittelee asian.

Kaupunginjohtajan esitys:

Kaupunginhallitus ei ota selostusosan mukaisilla perusteilla hallintosäännön 88 §:n toimivaltaa käyttöön, koska hallintosäännön 88 §:n mukaisia perusteita käyttöönotolle ei ole.

Päätös:

Esitys hyväksyttiin.